DOMSTOLENS DOM (Store Afdeling)

12. september 2006 *

I sag C-479/04,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 234 EF, indgivet af Østre Landsret (Danmark) ved afgørelse af 16. november 2004, indgået til Domstolen den 19. november 2004, i sagen:

Laserdisken ApS

mod

Kulturministeriet,

har

DOMSTOLEN (Store Afdeling)

sammensat af præsidenten, V. Skouris, afdelingsformændene P. Jann, C.W.A. Timmermans, A. Rosas og J. Malenovský samt dommerne J.-P. Puissochet, R. Schintgen, N. Colneric, S. von Bahr, G. Arestis (refererende dommer), J. Klučka, U. Lõhmus og A. Ó Caoimh,

* Processprog: dansk.

generaladvokat: E. Sharpston
justitssekretær: fuldmægtig K. Sztranc,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 14. februar 2006,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Laserdisken ApS ved H.K. Pedersen, som anpartshaver

— den polske regering ved T. Nowakowski, som befuldmægtiget

— Europa-Parlamentet ved K. Bradley og L.G. Knudsen, som befuldmægtigede

— Rådet for Den Europæiske Union ved H. Vilstrup, F. Florindo Gijón og R. Liudvinaviciute, som befuldmægtigede

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved W. Wils og N.B. Rasmussen, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 4. maj 2006,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen og gyldigheden af artikel 4, stk. 2, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet (EFT L 167, s. 10, herefter »direktivet« eller »direktiv 2001/29«).

2 Anmodningen er fremsat under en tvist mellem Laserdisken ApS (herefter »Laserdisken«) og Kulturministeriet vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt den danske ophavsretslovs § 19, som ændret ved lov nr. 1051 af 17. december 2002 om ændring af ophavsretsloven, kan finde anvendelse på import og salg i Danmark af dvd'er, som er lovligt markedsført uden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS).

Retsforskrifter

3 Direktiv 2001/29 blev udstedt med hjemmel i artikel 47, stk. 2, EF, artikel 55 EF og 95 EF. I direktivets artikel 1 med overskriften »Anvendelsesområde« fastsættes det i stk. 1, at »[...] direktiv[et] vedrører retlig beskyttelse af ophavsret og dermed beslægtede rettigheder inden for rammerne af det indre marked med særligt henblik på informationssamfundet«.

4 Direktivets kapitel II samler artikel 2-5 under overskriften »Rettigheder og undtagelser«. Artikel 2 omhandler retten til reproduktion, artikel 3 omhandler retten til overføring af værker til almenheden og retten til tilrådighedsstillelse for almenheden af andre frembringelser, artikel 4 omhandler retten til spredning og artikel 5 omhandler undtagelser og indskrænkninger med hensyn til reglerne i de tre forudgående artikler.

5 Direktivets artikel 4 har følgende ordlyd:

»1. Medlemsstaterne tillægger ophavsmænd eneret til at tillade eller forbyde enhver form for spredning til almenheden ved salg eller på anden måde af deres originalværker eller eksemplarer heraf.

2. Spredningsretten udtømmes ikke i Fællesskabet for så vidt angår originalværker eller eksemplarer heraf, medmindre første salg eller anden overdragelse af ejendomsret i Fællesskabet af den pågældende genstand foretages af rettighedshaveren eller med dennes samtykke.«

6 Direktivets artikel 5, stk. 2, bestemmer, at medlemsstaterne i visse tilfælde kan indføre undtagelser fra eller indskrænkninger i den i artikel 2 nævnte ret til reproduktion. Ifølge artikel 5, stk. 3, kan medlemsstaterne i de tilfælde, som er opregnet i dette stykke, endvidere indføre undtagelser fra eller indskrænkninger i de rettigheder, der er reguleret i artikel 2 og 3.

7 Direktivets artikel 5, stk. 4, bestemmer, at »[s]åfremt medlemsstaterne i henhold til stk. 2 eller 3 kan indføre en undtagelse eller indskrænkning med hensyn til retten til reproduktion, kan de ligeledes indføre en undtagelse eller indskrænkning med hensyn til retten til spredning som omhandlet i artikel 4, såfremt formålet med den tilladte reproduktion berettiger dette«.

8 Før gennemførelsen af direktiv 2001/29 var det fastsat i den danske ophavsretslovs § 19, at »[n]år et eksemplar af et værk med ophavsmandens samtykke er solgt eller på anden måde overdraget til andre, må eksemplaret spredes videre«.

9 Efter en lovændring foretaget ved lov nr. 1051 af 17. december 2002 for at gennemføre direktiv 2001/29 har § 19, stk. 1, nu følgende ordlyd:

»Når et eksemplar af et værk med ophavsmandens samtykke er solgt eller på anden måde overdraget til andre inden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, må eksemplaret spredes videre. Når det gælder viderespredning i form af udlån eller udlejning, finder bestemmelsen i 1. pkt. også anvendelse ved salg eller anden form for overdragelse til andre uden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde.«

10 I aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde af 2. maj 1992 (EFT 1994 L 1, s. 3, herefter »EØS-aftalen«) findes der i protokol 28 og bilag XVII til aftalen særlige bestemmelser og ordninger om intellektuel, industriel og kommerciel ejendomsret, jf. aftalens artikel 65, stk. 2. Ved Det Blandede EØS-Udvalgs afgørelse nr. 110/2004 af 9. juli 2004 om ændring af bilag XVII (intellektuel ejendomsret) (EUT L 376, s. 45) er direktiv 2001/29 blevet integreret i EØS-aftalen.

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

11 Laserdisken er et erhvervsdrivende selskab, som bl.a. sælger eksemplarer af filmværker til individuelle købere gennem butikker i Danmark.

12 Indtil udgangen af 2002 importerede selskabet hovedsagelig disse eksemplarer fra Den Europæiske Unions medlemsstater, men også fra tredjelande. Der var navnlig tale om særlige udgaver, såsom originale amerikanske udgaver eller udgaver indspillet med en særlig teknik. En anden væsentlig del af selskabets salgsudbud bestod af filmværker, der ikke var eller ikke ville blive udgivet i Europa.

13 Da Laserdisken efter ovennævnte lovændring oplevede en betydelig nedgang i sin omsætning, anlagde selskabet den 19. februar 2003 sag mod Kulturministeriet ved Østre Landsret med påstand om, at ophavsretslovens § 19, som ændret for at gennemføre artikel 4, stk. 2, i direktiv 2001/29, ikke kan finde anvendelse. Ifølge Laserdisken påvirker de nye bestemmelser i § 19 i væsentlig grad selskabets import og salg af dvd-produkter, der er lovligt markedsført uden for EØS.

14 Til støtte for sit søgsmål har Laserdisken gjort gældende, at direktiv 2001/29 er ugyldigt, idet der ikke var hjemmel i artikel 47, stk. 2, EF, artikel 55 EF og 95 EF til at vedtage direktivet.

15 Laserdisken har desuden gjort gældende, at direktivets artikel 4, stk. 2, tilsidesætter internationale aftaler, som er bindende for Fællesskabet på området for ophavsret og beslægtede rettigheder, EF-traktatens bestemmelser om gennemførelse af en konkurrencepolitik, proportionalitetsprincippet, jf. kampen mod piratkopier, og på det mere generelle plan, jf. gennemførelsen af det indre marked, samt ytringsfriheden, lighedsprincippet og traktatens bestemmelser vedrørende medlemsstaternes kultur- og uddannelsespolitik, dvs. artikel 151 EF og 153 EF.

16 Da Kulturministeriet har bestridt samtlige de ovenfor anførte anbringender, har Østre Landsret besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Er artikel 4, stk. 2, i [direktiv 2001/29] ugyldig?

2) Er artikel 4, stk. 2, i [direktiv 2001/29] til hinder for, at en medlemsstat bibeholder international konsumption i lovgivningen?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Det andet spørgsmål

17 Med det andet spørgsmål, som behandles først, ønsker den forelæggende ret oplyst, om artikel 4, stk. 2, i direktiv 2001/29 udelukker nationale retsforskrifter, hvorefter retten til spredning af originalværker eller eksemplarer heraf udtømmes, hvis første salg eller anden overdragelse af ejendomsret uden for Fællesskabet foretages af rettighedshaveren eller med dennes samtykke.

18 Laserdisken og den polske regering har gjort gældende, at artikel 4, stk. 2, i direktiv 2001/29 ikke er til hinder for, at en medlemsstat bibeholder en sådan konsumptionsregel i sin lovgivning. Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber har indtaget det modsatte standpunkt.

19 Artikel 4, stk. 1, i direktiv 2001/29 bestemmer, at ophavsmanden har eneret til at tillade eller forbyde enhver form for spredning til almenheden ved salg eller på anden måde af hans originalværker eller eksemplarer heraf.

20 Artikel 4, stk. 2, indeholder en regel om konsumption af denne rettighed. Ifølge bestemmelsen udtømmes spredningsretten ikke for så vidt angår originalværker eller eksemplarer heraf, medmindre første salg eller anden overdragelse af ejendomsret i Fællesskabet af den pågældende genstand foretages af rettighedshaveren eller med dennes samtykke.

21 To betingelser skal således være opfyldt, før den pågældende rettighed udtømmes, nemlig dels, at originalværker eller eksemplarer heraf skal være blevet markedsført af rettighedshaveren eller med dennes samtykke, dels, at denne markedsføring skal være sket i Fællesskabet.

22 I denne forbindelse har Laserdisken og den polske regering i det væsentlige anført, at direktivets artikel 4, stk. 2, overlader medlemsstaterne en mulighed for i deres respektive nationale lovgivninger at fastsætte eller at opretholde en konsumptionsregel ikke kun med hensyn til værker, som markedsføres i Fællesskabet, men også med hensyn til værker, som markedsføres i tredjelande.

23 En sådan fortolkning kan ikke tiltrædes. Ifølge betragtning 28 til direktiv 2001/29 omfatter ophavsretlig beskyttelse efter direktivet eneretten til at kontrollere spredning af et værk, der indgår i et fysisk gode. Det første salg i Fællesskabet af et originalværk eller eksemplarer heraf foretaget af rettighedshaveren eller med dennes samtykke udtømmer retten til at kontrollere videresalg af den pågældende frembringelse i Fællesskabet. Ifølge samme betragtning bør denne ret ikke udtømmes i forbindelse med videresalg af et originalværk eller eksemplarer heraf, der foretages uden for Fællesskabet af rettighedshaveren eller med dennes samtykke.

24 Det fremgår klart af artikel 4, stk. 2, i direktiv 2001/29, sammenholdt med betragtning 28 til direktivet, at artikel 4, stk. 2, ikke overlader medlemsstaterne nogen mulighed for at fastsætte en anden konsumptionsregel end reglen om konsumption i Fællesskabet.

25 Dette resultat underbygges af artikel 5 i direktiv 2001/29, som tillader medlemsstaterne at indføre undtagelser fra eller indskrænkninger i retten til reproduktion, retten til overføring af værker til almenheden, retten til tilrådighedsstillelse for almenheden af andre frembringelser og retten til spredning. Det fremgår således ikke af nogen af bestemmelserne i artikel 5, at de tilladte undtagelser og indskrænkninger vil kunne angå reglen om konsumption i artikel 4, stk. 2, i direktiv 2001/29 og dermed tillade medlemsstaterne at fravige denne regel.

26 Denne fortolkning er endvidere den eneste, som fuldt ud er i overensstemmelse med direktivets mål, som ifølge første betragtning til direktivet er at beskytte det indre markeds funktion. Herved bemærkes, at der uundgåeligt ville opstå hindringer for de frie varebevægelser og den frie udveksling af tjenesteydelser i en situation, hvor nogle medlemsstater kunne foreskrive international konsumption af retten til spredning, mens andre kun foreskriver fællesskabskonsumption.

27 Herefter skal det andet spørgsmål besvares med, at artikel 4, stk. 2, i direktiv 2001/29 skal fortolkes således, at bestemmelsen er til hinder for nationale retsforskrifter, hvorefter der indtræder konsumption af retten til spredning af originalværker eller eksemplarer heraf, som markedsføres uden for Fællesskabet af rettighedshaveren eller med dennes samtykke.

Det første spørgsmål

28 Laserdisken og den polske regering har foreslået, at dette spørgsmål besvares med, at direktiv 2001/29, herunder navnlig direktivets artikel 4, stk. 2, er i strid med fællesskabsretten. Europa-Parlamentet, Rådet for Den Europæiske Union og Kommissionen har derimod anført, at ingen af de påberåbte ugyldighedsgrunde bør tiltrædes.

Hjemmelen for direktiv 2001/29

29 Laserdisken har gjort gældende, at direktiv 2001/29 fejlagtigt blev vedtaget i henhold til artikel 47, stk. 2, EF, artikel 55 EF og 95 EF, idet disse bestemmelser ikke kan begrunde reglen om fællesskabskonsumption i direktivets artikel 4, stk. 2.

30 Det følger af fast retspraksis, at valget af hjemmel for en retsakt efter kompetencefordelingen i Fællesskabet skal ske på grundlag af objektive forhold, som gør det muligt at foretage en domstolskontrol. Disse forhold omfatter navnlig retsaktens formål og indhold (dom af 6.12.2005, forenede sager C-453/03, C-11/04, C-12/04 og C-194/04, ABNA m.fl., Sml. I, s. 10423, præmis 54 og den deri nævnte retspraksis).

31 Herved bemærkes, at artikel 47, stk. 2, EF, artikel 55 EF og 95 EF, som direktiv 2001/29 er udstedt i henhold til, gør det muligt at træffe foranstaltninger, der er nødvendige for det indre markeds funktion med hensyn til den frie etableringsret og den frie udveksling af tjenesteydelser gennem harmonisering af de nationale lovgivninger om indholdet og udøvelsen af ophavsret og beslægtede rettigheder.

32 Det er åbenbart, at direktiv 2001/29 forfølger formålet med ovennævnte traktatbestemmelser.

33 Ifølge første betragtning til direktivet foreskriver traktaten oprettelse af et indre marked og indførelse af en ordning, der sikrer, at konkurrencen i det indre marked ikke fordrejes, og en harmonisering af medlemsstaternes lovgivning om ophavsret og beslægtede rettigheder bidrager til at opnå disse mål.

34 På dette punkt præciseres det i tredje betragtning til direktiv 2001/29, at den foreslåede harmonisering medvirker til gennemførelsen af de fire friheder på det indre marked. I sjette betragtning til direktivet anføres, at hvis der derimod ikke sker en harmonisering på fællesskabsniveau, vil de lovgivningsinitiativer, der er taget i en række medlemsstater, kunne medføre betydelige forskelle i beskyttelsesniveauet og dermed hindre den frie bevægelighed for varer og tjenester, der indeholder eller er baseret på intellektuelle ejendomsrettigheder.

35 Det følger af det anførte, at de indsigelser med hensyn til direktivets hjemmel, som Laserdisken har fremført i det foreliggende tilfælde, er uden grundlag.

Artikel 4, stk. 2, i direktiv 2001/29

— Tilsidesættelse af internationale aftaler, som Fællesskabet har indgået på området for ophavsret og beslægtede rettigheder

36 Den forelæggende ret har ikke oplyst, hvilke bindende aftaler for Fællesskabet reglen om fællesskabskonsumption af retten til spredning i artikel 4, stk. 2, i direktiv 2001/29 skulle indebære en tilsidesættelse af.

37 Laserdisken har i sit indlæg uden nærmere præcisering gjort gældende, at retten til spredning samt konsumptionsreglen i artikel 4, stk. 2, i direktiv 2001/29 er i strid med artikel 1, litra c), og artikel 2, litra a), i konventionen om Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling (OECD), undertegnet i Paris den 14. december 1960. Disse bestemmelser fastsætter, at OECD »skal have til formål at fremme en politik, der tager sigte på at bidrage til øget verdenshandel på flersidigt ikke-diskriminatorisk grundlag«, henholdsvis at »medlemslandene [bl.a. til fremme af dette mål] er enige om, at [...] sikre en effektiv udnyttelse af deres økonomiske hjælpekilder«.

38 Bortset fra, at anbringendet er upræcist, er det herved tilstrækkeligt at konstatere, at de af Laserdisken påberåbte bestemmelser, hvis det antages, at de er bindende for Fællesskabet, ikke har til formål at regulere spørgsmålet om konsumption af retten til spredning.

39 Desuden fremgår det af betragtning 15 til direktiv 2001/29, at direktivet gennemfører internationale forpligtelser som følge af vedtagelsen, i Genève, den 20. december 1996, inden for rammerne af Verdensorganisationen for Intellektuel Ejendomsret (WIPO), dels af WIPO-traktaten om ophavsret, dels af WIPO-traktaten om fremførelser og fonogrammer, som begge er godkendt på Fællesskabets vegne ved Rådets afgørelse 2000/278/EF af 16. marts 2000 (EFT L 89, s. 6).

40 Hvad angår retten til spredning er Fællesskabet som kontraherende part hverken ved artikel 6, stk. 2, i WIPO-traktaten om ophavsret eller ved artikel 8, stk. 2, eller artikel 12, stk. 2, i WIPO-traktaten om fremførelser og fonogrammer pålagt nogen forpligtelse til at fastsætte en særlig regel om konsumption af denne ret.

41 Det følger af de nævnte traktaters formål, således som dette bl.a. er formuleret i de første betragtninger hertil, at traktaterne tilsigter en harmonisering af reglerne om ophavsret og beslægtede rettigheder.

42 Hvad nærmere angår retten til spredning udmøntes harmoniseringsformålet i WIPO-traktaten om ophavsret ved, at der heri fastsættes en eneret for ophavsmænd til at tillade, at deres originalværk eller kopier heraf gøres tilgængelige for almenheden gennem salg eller anden overdragelse af ejendomsretten. Hvad derimod angår konsumption af denne eneret indskrænker nævnte traktat ikke de kontraherende parters frihed til at fastsætte de eventuelle betingelser for, at der indtræder konsumption efter første salg. Traktaten giver således Fællesskabet mulighed for at foretage yderligere harmonisering af de nationale lovgivninger også hvad angår konsumptionsreglen. De ovennævnte bestemmelser i WIPO-traktaten om ophavsret og bestemmelserne i direktiv 2001/29 supplerer således hinanden med hensyn til det harmoniseringsformål, som forfølges.

43 Det følger af det anførte, at anbringendet om, at artikel 4, stk. 2, i direktiv 2001/29 tilsidesætter internationale aftaler, som Fællesskabet har indgået på området for ophavsret og beslægtede rettigheder, ikke kan tiltrædes.

— Traktatbestemmelserne om indførelse af en konkurrencepolitik

44 Laserdisken har gjort gældende, at konsumptionsreglen i artikel 4, stk. 2, i direktiv 2001/29 styrker leverandørernes kontrol med distributionskanalerne, hvilket er til skade for den frie konkurrence. Kernen i Laserdiskens argumentation er, at konkurrencen generelt er blevet sat ud af kraft på grund af konsumptionsreglen i kombination med systemet med regional kodning af dvd'er. Således er visse værker, som markedsføres uden for Fællesskabet, på grund af konsumptionsreglen ikke tilgængelige i Fællesskabet.

45 Den polske regering har tilføjet, at konsumptionsreglen er til hinder for, at konkurrencen fremmes, og giver indehavere af ophavsret og beslægtede rettigheder en beskyttelse, som går videre, end hvad der er nødvendigt for at opfylde formålet med disse rettigheder.

46 Det af sagsøgeren i hovedsagen og den polske regering anførte kan i det væsentlige sammenfattes således, at disse parter finder, at konsumptionsreglen i artikel 4, stk. 2, i direktiv 2001/29 er til hinder for en fri global konkurrence.

47 Det bemærkes, at ifølge artikel 3, stk. 1, litra g), EF skal Fællesskabets virke, under de betingelser og i det tempo, som er foreskrevet i traktaten, indebære gennemførelse af en ordning, der sikrer, at konkurrencen inden for det indre marked ikke fordrejes. I denne forbindelse er der fastsat en række konkurrenceregler i artikel 81 EF - 89 EF i kapitel 1 i traktatens afsnit VI.

48 I det foreliggende tilfælde bemærkes endvidere, at ifølge første betragtning til direktiv 2001/29 bidrager harmoniseringen af medlemsstaternes lovgivning om ophavsret og beslægtede rettigheder til oprettelsen af et indre marked og til indførelsen af en ordning, der sikrer, at konkurrencen i dette marked ikke fordrejes.

49 Følgelig har den harmonisering, som er gennemført ved nævnte direktiv, også til formål at sikre, i overensstemmelse med artikel 3, stk. 1, litra g), EF, at konkurrencen i det indre marked ikke fordrejes.

50 Laserdiskens og den polske regerings opfattelse ville indebære, at fællesskabslovgiver ved vedtagelsen af direktiv 2001/29 var forpligtet til at tage hensyn til et princip om fri global konkurrence. Imidlertid følger en sådan forpligtelse hverken af artikel 3, stk. 1, litra g), EF eller af andre bestemmelser i traktaten.

51 Det følger af det anførte, at ugyldighedsgrunden, der bygger på tilsidesættelse af traktatbestemmelserne om indførelse af en konkurrencepolitik, må forkastes.

— Tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet

52 Ifølge Laserdisken og den polske regering er konsumptionsreglen i artikel 4, stk. 2, i direktiv 2001/29 ikke nødvendig for at nå målet om et indre marked uden handelshindringer og pålægger borgerne i Den Europæiske Union byrder, der er mere vidtgående end nødvendigt. Endvidere er denne bestemmelse ikke egnet til effektivt at hindre spredning af værker, som markedsføres i Fællesskabet uden samtykke fra indehavere af ophavsrettigheder og beslægtede rettigheder.

53 Det fremgår af fast retspraksis, at proportionalitetsprincippet, der hører til fællesskabsrettens almindelige grundsætninger, indeholder et krav om, at de foranstaltninger, som iværksættes med en fællesskabsbestemmelse, skal være egnede til at nå det tilsigtede mål og ikke må gå ud over, hvad der er nødvendigt for at nå det (dom af 10.12.2002, sag C-491/01, British American Tobacco (Investments) og Imperial Tobacco, Sml. I, s. 11453, præmis 122).

54 Sagsøgeren i hovedsagen kritiserer i det væsentlige det valg, som Fællesskabets institutioner har truffet til fordel for reglen om, at retten til spredning udtømmes inden for Fællesskabet.

55 Det skal derfor undersøges, om det i forhold til de mål, som disse institutioner forfølger, var en uforholdsmæssig foranstaltning at vedtage denne regel.

56 Herved bemærkes, at forskellene i de nationale lovgivninger hvad angår konsumption af retten til spredning kan få direkte indflydelse på det indre markeds funktion. Harmoniseringen på dette område har således til formål at ophæve hindringerne for den frie bevægelighed.

57 Desuden bidrager beskyttelsen af ophavsret og beslægtede rettigheder ifølge betragtning 9 til direktiv 2001/29 til at bevare og udvikle kreativiteten navnlig til gavn for ophavsmænd, kunstnere, producenter og forbrugere. Det fremgår af betragtning 10 til direktivet, at retlig beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder er nødvendig for at sikre et passende vederlag for værkernes anvendelse og muliggøre et tilfredsstillende afkast af de foretagne investeringer. I samme retning anføres det i betragtning 11, at en effektiv og rigoristisk beskyttelsesordning gør det muligt at sikre de nødvendige ressourcer til skabelsesprocessen og kulturproduktionen i Europa og navnlig at garantere skabende og udøvende kunstneres uafhængighed og værdighed.

58 Henset til de ovenfor anførte formål fremgår det, at det valg, som fællesskabslovgiver har truffet i artikel 4, stk. 2, i direktiv 2001/29 til fordel for en regel om konsumption inden for Fællesskabet, ikke er en uforholdsmæssig foranstaltning, der kan rejse tvivl om gyldigheden af denne bestemmelse.

59 Det følger af det anførte, at anbringendet om tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet er uden grundlag.

— Tilsidesættelse af ytringsfriheden

60 Ifølge Laserdisken er virkningen af artikel 4, stk. 2, i direktiv 2001/29, at Unionens borgere fratages deres ret til at modtage information, hvilket er i strid med artikel 10 i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4. november 1950 (herefter »EMRK«). Laserdisken har desuden påberåbt sig, at friheden for indehavere af ophavsret til at viderebringe deres idéer er blevet tilsidesat.

61 Indledningsvis bemærkes, at de grundlæggende rettigheder ifølge fast retspraksis hører til de almindelige retsgrundsætninger, som Domstolen skal beskytte, og at den i denne forbindelse lader sig inspirere af de fælles forfatningsmæssige traditioner i medlemsstaterne og af de anvisninger i form af internationale traktater om beskyttelse af menneskerettighederne, som medlemsstaterne har været med til at udarbejde, eller som de senere har tiltrådt. EMRK er herved af særlig betydning (dom af 12.6.2003, sag C-112/00, Schmidberger, Sml. I, s. 5659, præmis 71 og den deri nævnte retspraksis).

62 Ytringsfriheden, som forankret i EMRK's artikel 10, er en grundrettighed, som Fællesskabets retsinstanser skal beskytte (dom af 18.6.1991, sag C-260/89, ERT, Sml. I, s. 2925, præmis 44). Tilsvarende gælder for ejendomsretten, der er garanteret ved artikel 1 i tillægsprotokollen til EMRK (jf. i denne retning dom af 12.5.2005, sag C-347/03, Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia og ERSA, Sml. I, s. 3785, præmis 119, og af 12.7.2005, forenede sager C-154/04 og C-155/04, Alliance for Natural Health m.fl., Sml. I, s. 6451, præmis 126).

63 For det første kan argumentet om, at ytringsfriheden i henhold til EMRK's artikel 10 er blevet tilsidesat, fordi indehavere af ophavsret forhindres i at viderebringe deres idéer, ikke tiltrædes. Ifølge artikel 4, stk. 2, i direktiv 2001/29 udtømmes spredningsretten således kun på den betingelse, at rettighedshaveren har givet samtykke til første salg eller anden overdragelse af ejendomsret. Det er altså rettighedshaveren selv, der kontrollerer den første markedsføring af den genstand, som rettigheden vedrører. I denne sammenhæng er det således klart, at ytringsfriheden ikke kan påberåbes til støtte for, at reglen om konsumption skulle være ugyldig.

64 Hvad for det andet angår friheden til at modtage information, bemærkes, at hvis det antages, at reglen om konsumption i artikel 4, stk. 2, i direktiv 2001/29 kan begrænse denne frihed, følger det imidlertid af EMRK's artikel 10, stk. 2, at de i artikel 10, stk. 1, garanterede friheder kan begrænses, hvis hensynet til den almene interesse kræver det. En forudsætning herfor er dog, at undtagelserne er foreskrevet ved lov, er berettigede ud fra et eller flere legitime formål henset til denne bestemmelse og er nødvendige i et demokratisk samfund, dvs. at de skal være berettigede ud fra tvingende samfundsmæssige hensyn og navnlig stå i et rimeligt forhold til det forfulgte formål (jf. i denne retning dom af 25.3.2004, sag C-71/02, Karner, Sml. I, s. 3025, præmis 50).

65 I det foreliggende tilfælde er den påberåbte begrænsning af friheden til at modtage information berettiget, eftersom den er nødvendig for at beskytte intellektuelle ejendomsrettigheder, såsom ophavsretten, der er en del af den private ejendomsret.

66 Følgelig må anbringendet om tilsidesættelse af ytringsfriheden forkastes.

— Tilsidesættelse af lighedsprincippet

67 Laserdisken har gjort gældende, at reglen om konsumption i artikel 4, stk. 2, i direktiv 2001/29 kan tilsidesætte lighedsprincippet. I denne forbindelse har Laserdisken som et eksempel anført, at en producent og en licenshaver, der er etableret i en tredjestat, ikke er ligestillet med en producent eller licenshaver etableret i Fællesskabet.

68 Ifølge fast retspraksis kræver ligebehandlingsprincippet, at ensartede forhold ikke må behandles forskelligt, og at forskellige forhold ikke må behandles ensartet, medmindre en sådan forskellig behandling er objektivt begrundet (dommen i sagen ABNA m.fl., præmis 63 og den deri nævnte retspraksis).

69 Selv om det antages, at den opfattelse, som sagsøgeren i hovedsagen har forfægtet, med føje kan anføres i denne sammenhæng, har sagsøgeren ikke godtgjort, at anvendelsen af direktivets artikel 4, stk. 2, indebærer, at to ensartede forhold behandles forskelligt. Det er således klart, at en producent og en licenshaver, der er etableret i en tredjestat, ikke befinder sig i en situation, der er identisk eller sammenlignelig med situationen for en producent eller licenshaver etableret i Fællesskabet. Reelt hævder Laserdisken i det væsentlige, at åbenbart usammenlignelige situationer skal behandles ensartet.

70 Følgelig må anbringendet om tilsidesættelse af lighedsprincippet forkastes.

— Tilsidesættelse af artikel 151 EF og 153 EF

71 Ifølge artikel 151, stk. 1, EF bidrager Fællesskabet til, at medlemsstaternes kulturer kan udfolde sig, idet det respekterer den nationale og regionale mangfoldighed og samtidig fremhæver den fælles kulturarv.

72 Artikel 153, stk. 1, EF bestemmer bl.a., at for at fremme forbrugernes interesser og sikre et højt forbrugerbeskyttelsesniveau bidrager Fællesskabet til at fremme forbrugernes ret til oplysning og uddannelse.

73 Laserdisken har, støttet af den polske regering, gjort gældende, at Fællesskabet ved at vedtage artikel 4, stk. 2, i direktiv 2001/29 har tilsidesat de ovenfor anførte bestemmelser.

74 For det første må det konstateres, at disse bestemmelser er omhandlet i flere af betragtningerne til direktivet, enten ved en udtrykkelig henvisning eller hvad angår deres indhold.

75 Som det fremgår af betragtning 9 og 11 til direktiv 2001/29, bør udgangspunktet for en harmonisering af ophavsret og beslægtede rettigheder være et højt beskyttelsesniveau, da sådanne rettigheder er af afgørende betydning for den intellektuelle skabelsesproces. En effektiv og rigoristisk ordning, som sikrer deres beskyttelse, er et af de vigtigste redskaber til at sikre de nødvendige ressourcer til skabelsesprocessen og kulturproduktionen i Europa og navnlig garantere skabende og udøvende kunstneres uafhængighed og værdighed.

76 I denne forbindelse anføres det i betragtning 12 til direktiv 2001/29, at en passende beskyttelse af ophavsret og beslægtede rettigheder ligeledes er af stor betydning set ud fra et kulturelt synspunkt, og at Fællesskabet ifølge artikel 151 EF skal tage hensyn til de kulturelle aspekter i sin indsats.

77 Endelig bør direktiv 2001/29 i henhold til betragtning 14 til direktivet fremme læring og kultur gennem beskyttelse af værker og andre frembringelser og samtidig, i offentlighedens interesse, åbne mulighed for undtagelser og indskrænkninger med henblik på uddannelse og undervisning.

78 For det andet bemærkes, at artikel 5 i direktiv 2001/29 indeholder en ordning med undtagelser og indskrænkninger til de forskellige i artikel 2-4 fastslåede rettigheder med henblik på at give medlemsstaterne mulighed for udøve deres beføjelser på bl.a. uddannelses- og undervisningsområdet.

79 Desuden er denne ordning nøje afgrænset ved artikel 5, stk. 5, der bestemmer, at de foreskrevne undtagelser og indskrænkninger kun må anvendes i visse specielle tilfælde, der ikke strider mod den normale udnyttelse af værket eller andre frembringelser og ikke indebærer urimelig skade for rettighedshaverens legitime interesser.

80 Det følger af det anførte, at de kulturelle aspekter, der er særlige for hver medlemsstat, og som sagsøgeren i hovedsagen i det væsentlige har henvist til, samt retten til uddannelse, som fællesskabslovgiver skal tage hensyn til i sin indsats, fuldt ud er blevet taget i betragtning af Fællesskabets institutioner under udarbejdelsen og vedtagelsen af direktiv 2001/29.

81 Følgelig må anbringendet om tilsidesættelse af artikel 151 EF og 153 EF forkastes.

82 Herefter skal den forelæggende ret gives det svar, at gennemgangen af det første spørgsmål intet har frembragt, der kan rejse tvivl om gyldigheden af artikel 4, stk. 2, i direktiv 2001/29.

Sagens omkostninger

83 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Store Afdeling) for ret:

1) **Gennemgangen af det første spørgsmål har intet frembragt, der kan rejse tvivl om gyldigheden af artikel 4, stk. 2, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet.**

2) **Artikel 4, stk. 2, i direktiv 2001/29 skal fortolkes således, at bestemmelsen er til hinder for nationale retsforskrifter, hvorefter der indtræder konsumption af retten til spredning af originalværker eller eksemplarer heraf, som markedsføres uden for Det Europæiske Fællesskab af rettighedshaveren eller med dennes samtykke.**

Underskrifter